

J. R.

**Zmiana przepisów o karze śmierci w
Kanadzie : [recenzja artykułu
opublikowanego w czasopiśmie
"Federal Probation", 1961, nr 9]**

Palestra 6/1-2(49-50), 162-163

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

swoiich obowiazkow, aby doprowadzic do organicznego zespolenia praw obywateli i ich obowiazkow w jednolite normy komunistycznego wspolzyca.

Adwokatura jako wspolczynnik wymiaru sprawiedliwosci

Organ Zrzeszenia Adwokatow Kanadyjskich — The Canadian Bar Journal — opublikowal w pazdziernikowym numerze (vol. 4 No 5 z 1961 r.) przemowienie przewodniczacego Donalda Mc Innesa, wygloszone na XXIII dorocznym zjezdzie adwokatury, ktory odbyl sie 29.VII.1961 r. w Winnipeg.

Mc Innes rozpoczel swe przemowienie od stwierdzenia, ze dosc czesto slyszy sie o upadku sztuki obronczej. Sytuacja ta jest wynikiem zmian zaszych w organizacji kanadyjskiego wymiaru sprawiedliwosci, ktore sprawily, ze retoryka i obrona w tym sensie, w jakim wystepowaly one w nie tak dawnej przeszlosci, utracily swoj blask i znaczenie. Nie blyskotliwa forma czy piekne slowa decyduja o wynikach procesu. Niemniej jednak waga wypowiedzanych w procesie slow, pozostaje nie zmieniona. Mowca, przytaczajac wypowiedzi wielkich adwokatow, ktorzy dali wymowne swiadectwo wysokiego kunsztu slowa przy zachowaniu zarazem calkowitej odpowiedzialnosci za ich swiadomy i celowy dobór oraz uzytek, ukazuje ogrom ich pracy nad opanowaniem wszelkich arkanow jezyka nie tylko w drodze badan jezykoznawczych, lecz takze przez glubokie studia literatury pieknej, kryjacej w sobie niezmierzone skarby wiedzy, niezbednej takze dla prawnika. Staranne przygotowanie przemowienia, uzywanie precyzyjnych i wlasciwych okreslen, glubokie zdanie sobie sprawy z kazdego slowa — oto podstawowe kanony kazdej wypowiedzi adwokata w procesie.

Jaka powinna byc postawa adwokata, jego stosunek do prowadzonej sprawy? Jest rzecza oczywista, ze zadaniem adwokata jest przedstawienie wszystkich dowodow przemawiajacych na korzysc klienta oraz dolozenie starań do oslabienia wagi dowodow przeciwnych. Gdyby bowiem adwokat nie byl w stanie zaprodukowac wszystkiego, co jest korzystne dla interesow klienta, wowczas odpadlaby w ogole racja, w imie ktorej ustanawia sie adwokata jako reprezentanta interesow i doradcy prawnego strony. Zadaniem wiec adwokata jest uczynienie wszystkiego, co jest w jego mocy, dla przedstawienia i nalezytego oswietlenia dowodow przemawiajacych na rzecz jego klienta, ale nie moze on przy tym obierac takiej taktyki, ktora bylaby nieuczciwa lub godzila w interesy wymiaru sprawiedliwosci.

Jakie sa zatem prawa i wlasciwa droga postepowania kazdego adwokata. Ogolna odpowiedz na to pytanie narzuca sie zdaniem mowcy z cala oczywistoscia: jest to droga obliczona przede wszystkim na popieranie interesow wymiaru sprawiedliwosci.

„Jestem przekonany — zakonczyl swe przemowienie Mc Innes — ze jest to kamien węgielny dzialalnosci Kanadyjskiego Stowarzyszenia Adwokatow.”

Zmiana przepisow o karze smierci w Kanadzie

Wrzesniowy numer (z 1961 r.) wydawanego przez Biuro Administracyjne Sadow USA (wspolnie z Biurem Wiezniennictwa Departamentu Sprawiedliwosci w

Waszyngtonie) kwartalnika Federal Probation przynosi ciekawą informację o dokonanej niedawno zmianie przepisów o karze śmierci w Kanadzie.

W maju 1961 r. parlament kanadyjski zatwierdził mianowicie wniesioną przez rząd ustawę przewidującą zmianę odpowiednich przepisów kodeksu karnego. Ustawa wyodrębniła dwa rodzaje przestępstw morderstwa: tzw. *capital murder* i *non-capital*. Morderstwu kwalifikowanemu nadano z kolei dwojaką postać prawną: 1) morderstwa dokonanego z premedytacją oraz 2) morderstwa popełnionego w czasie dokonywania przestępstw wyliczonych w sekcji 202 kodeksu.

Za popełnienie morderstwa kwalifikowanego ustawa przewiduje automatyczne wymierzenie kary śmierci, wykonywanej przez powieszenie. Za zwykle zaś morderstwo — również automatycznie — karę dożywotniego więzienia. Wszystkie morderstwa popełnione przez osoby, które nie ukończyły osiemnastego roku życia, uważane są za zwykle, a więc nie może tu mieć zastosowania kara śmierci. Sąd nie jest związany kwalifikacją danego morderstwa dokonaną przez oskarżyciela publicznego. Jury (sędziowie przysięgli) może uznać oskarżonego za winnego popełnienia takiego czy innego rodzaju morderstwa — zgodnie ze swoim przekonaniem. Skazany na karę śmierci może złożyć apelację do Sądu Najwyższego Kanady, opierając ją na jakiegokolwiek podstawie dotyczącej kwestii faktu lub prawa. W każdym wypadku uznania oskarżonego za winnego popełnienia przestępstwa karanego śmiercią sędzia powinien zadać członkom jury pytanie, czy chcą zaproponować złożenie wniosku o ulaskawienie skazanego.

The Governor in Council może zmienić każdy wyrok orzekający karę śmierci oraz wydać postanowienie, z mocy którego skazany, któremu darowano karę śmierci, zamieniając mu ją na dożywotnie więzienie, może być z niego wypuszczony tylko za uprzednią zgodą aktualnie urzędującego gubernatora.

Oskarżony jako świadek we własnej sprawie

Ciekawy ten problem omawia prof. H. F. Pfenninger z Zurychu na łamach No 19 (z 1.X.1961) wydawanej tam *Schweizerische Juristen-Zeitung* (*Revue Suisse de Jurisprudence*).

Możliwość występowania oskarżonego w charakterze świadka we własnej sprawie nie jest znana kontynentalnemu prawu europejskiemu. Instytucja ta wykształciła się w prawie anglosaskim i została przyjęta także przez prawo izraelskie (dlatego przewodniczący składu sądzącego Eichmanna w Jerozolimie, sędzia Landau, zadał w dniu 19.VI.1961 r. oskarżonemu pytanie, w jakiej z trzech przewidzianych przez prawo izraelskie form chce się on ustosunkować do zarzutów oskarżenia, a m. i. czy chce zeznawać jako świadek we własnej sprawie pod przysięgą z jednoczesnym nałożeniem nań obowiązku mówienia prawdy).

Tak więc podczas gdy zgodnie z przepisami prawa procesowego obowiązującego w państwach Europy kontynentalnej oskarżony nawet w toku postępowania przed sądem (także w czasie rozprawy głównej) nie zostaje zaprzysiężony i składa wyjaśnienia bez obowiązku mówienia prawdy (może więc milczeć lub nawet kłamać, może być pytany tylko przez przewodniczącego i nie podlega badaniu krzyżowemu, a w razie podania fałszywych danych lub złożenia oczywiście kłamliwych wyjaśnień nie podlega ukaraniu), to w prawie anglo-amerykańskim i izrael-